

Aktuality

ZLOMENÁ KŘÍDLA STINNÁ STRANA EXTRÉMNIHO SPORTU

Smlouvou jen se společností Red Bull disponuje na 500 profesionálních extrémních sportovců. Zdánlivě bez námahy překonávají hranice fyziky, téměř každý týden zdolávají nové rekordy a jsou freneticky oslavováni milióny diváků. Co ale na žádném videoklipu k vidění není: Jiný svět extrémních sportů – svět, o kterém téměř nikdo nemluví...

ZDÁNÍ KLAME

Skoky profesionálních B.A.S.E.jumperů z mostů, budov a skalních stěn (**B**uilding/budova, **A**ntenna/anténa, **S**pan/mostní pole, a **E**arth/země útes) vypadají jednoduše (jako zde na fotografii při seskoku z 1000 metrů vysokých Andělských vodopádů ve Venezuele). Jen zřídka je ale na fotografiích či videozáznamech k vidění: jak se lidé roztrhají o skalní stěnu nebo dopadnou neřízeně na zem, protože se jim nerozevřel padák. Řada smrtelných úrazů ve skutečnosti razantně narůstá. Smrt v pádu našlo již více než 220 skokanů.

11/13 28 svět zázraků

SHANE MCCONKEY, 39 +

Kanadčan, je považován za jednoho z nejlepších extrémních sportovců světa. Osudnou se mu stává kombinace lyžování, létání v kombinéze (wingsuitu) a Basejumping. 26. března 2009 jej kaskadérské kousky stojí život. Při natáčení pro McConkeyho sponzora, společnost Red Bull, ztrácí 39letý sportovec při seskoku kontrolu a zřítí se do náruče smrti. Red Bull nyní o svém atletovi přináší film. Titul: „McConkey – Máš jediný život. Žij jej!“ McConkeyho smrtelný skok ve filmu chybí.

UELI GEGENSCHATZ, 38 +

11. listopad 2009: Skokem z výše 88 metrů mrakodrapu „Sunrise-Tower“ v Curychu má Ueli Gegenschatz získat mobilní tarif společnosti Red Bull. Přes extrémně krátkou délku seskoku se 38letý skokan vrhne do hlubin. Krátce po rozevření padáku ztrácí kontrolu, narazí nejdřív na výstupek věže, roztrhává si kyčel a utrpí pak při dopadu na zem smrtelná zranění hlavy. Red Bull kampaň zruší.

NEZDAŘENÉ SALTO DOZADU

Freestyle-Motocross (volný styl) je jedním z nejnebezpečnějších sportů na světě. Atleti předvádějí spektakulární kousky na motocyklech vážících více než 100 kg. Udržet se jako profesionál na scéně byznysu vyžaduje, přicházet neustále s novými a novými manévry – stále riskantnějšími. Razantní vývoj je doložitelný nejlépe na saltu dozadu. Poprvé bylo předvedeno v roce 2002 na motokrosovém stroji. Dnes se profesionálové pokoušejí o trojitě salto. I Eigo Sato, jezdec volného stylu, pracoval na neustále nových tricích a skocích – až se mu při tréninku nezdařilo salto dozadu a přivodil si smrtelná zranění.

EIGO SATO, 34, +

Japonec je po osm let jedním z nejlepších pilotů freestyle-motocrossu. Pravidelně se účastní Red-Bull-X-Fighters-Tour, nejnáročnější atletické soutěže zvané desetiboj, při níž atleti

předvádí desetitisícům diváků v terénu a miliónům lidí před obrazovkami nebo na internetu pokud možno nejextrémnější kousky. Satova smrt se ale neodehraje před mnoha zraky: Eigo Sato umírá 28. února 2013 během tréninku pro turné společnosti Red Bull v Japonsku.

SKOK Z EVERESTU

Zdá se, že při honu za novými rekordy není žádná hranice nepřekonatelná: Ruský wingsuit-pilot Valery Rozov podstupuje 5. května 2013 „nejvyšší Base-skok světa“ (pokud nezapočítáváme stratosféru, ze které k zemi skočil atlet Red Bullu Felix Baumgartner). Rozov se odráží od severní stěny Mount Everestu z výšky 7220 metrů (fotografie). Následně se 48letý skokan řítí rychlostí 200 km/h ledovým vzduchem Himalájského pohoří o teplotě minus 18⁰ Celsia, než si otevře padák a přistane ve výši 5950 metrů na ledovci Rongbuk – v oblasti, kde již přišlo o život několik desítek extrémních sportovců.

ELI THOMPSON, 36, +

Američan patří po dlouhá léta k elitnímu týmu atletů Red Bull Air Force: Muži se ve wingsuitech vrhají z letadel do propastí nebo se řítí rychlostí až 250 km/h co možná nejlíže podél skalních stěn. 28. srpna 2009 se Thompson při natáčení pro filmový projekt společnosti Red Bull „Human Flight 3D“ (Let člověka 3D) skalám přiblíží přespříliš. Narazí na útes a je na místě mrtev. Red Bull film přesto zveřejní.

Svět zázraků 31 11/13

Smart view

Více informací s. 45

ALEXANDER BOGORODITSKIY

BEZ HLAVNÍHO PADÁKU, BEZ ŠANCE

9. října 2007 se před skokem formačního Basejumpera Alexandra Bogoroditskiye ze skalní stěny poblíž obce Lauterbrunnen ve švýcarských Alpách zdá být skokanova výstroj naprosto v pořádku – než ve dvou stech metrech nad zemí sáhne po padáku. Zatáhne za šňůru, ale hlavní padák se neotevívá, Kazach se jej pokouší uvolnit rukama, ten se ale rozevívá příliš pozdě. Bogoroditskiy dopadá na zem téměř neřízeně a přichází přitom o život.

GARY HARBIRD

ZAJAT VE VĚTRNÉM VÍRU

Basejumper Gary Harbird absolvoval úspěšně již více než 7000 seskoků, když se 24. ledna 2011 vrhá do Lauterbrunnenského údolí. 28letý skokan se ocitne ve větrném víru, bez kontroly rotuje kolem vlastní osy a vráží do skalní stěny. Harbird je na místě mrtev.

DAVE KARAFFA

PO DVOU VTEŘINÁCH PROTI STĚNĚ

Čech Dave Karaffa umírá 7. července 2011, když se společně s dalším wingsuit-skokanem vrhá z plošiny Via-Ferrata do Lauterbrunnenského údolí. Očití svědci vypráví, že 2 vteřiny po odrazu u něj nastaly problémy s okřídleným úbořem a v plné rychlosti narazil do skalní stěny. V tom okamžiku se sice otevírá padák, Karaffa je již ale srážkou smrtelně zraněn.

Meka extrémních sportů – údolí Lauterbrunnental

Galerie mrtvých

V hotelu „Horner“ ve švýcarské obci Lauterbrunnen se každoročně ubytují stovky Basejumperů – někteří se ale již nikdy neodhlásí. Na stěně hotelové recepce tak visí fotografie

hostů, kteří v Lauterbrunnenském údolí přišli při Basejumpingu o život. Mnoho místa už na zdi nezbyvá. Dle švýcarské asociace Basejumpingu – Swiss Base Association - dosáhl počet smrtelných úrazů v Lauterbrunnenském údolí doposud čísla 37.

Jsou elitou extrémních sportů: Air-Force-Team společnosti Red Bull čítá desítku pilotů Proximity Flying. Vyzbrojeni speciálními oděvy, tak zvanými wingsuity – vyskakují z vrtulníků a skalních útesů a řítí se rychlostí až 250 kilometrů v hodině podél strmých skalních stěn. Základní pravidlo: Čím blíže a rychleji, tím lepší záběry. A vskutku, muži v ukázce 3 D filmu „Human Flight 3D“ míjí útesy ve vzdálenosti pouhých několika centimetrů. Zdánlivě bez námahy, v perfektní choreografii. Až pár set metrů nad zemí zatáhnou za šňůry padáků. Jedním z nich je Eli Thompson. „Musíme prověřit hranice“, říká Proximity-letec na videu Red Bullu a směje se. Co ale není ve scénáři a ani ve filmu: Eli Thompson posunul hranice příliš, jeho tělo se během natáčení roztříští o skalní stěnu. Toto jsou scény stinné strany spektaklu extrémních sportů. Záběry, jež se k divákům převážně nedostanou...

„Firmy využívají slogan, Každý se může stát hrdinou, je to ultimativní motto, že výkon může bolet, - ale nikdy nezabije“

Norbert Bolz, komunikační analytik na TU Berlin

PROČ NEMÁ V OBCHODĚ S NEBEZPEČÍM MÍSTO SMRT

Eli Thompson je jedním z osmi atletů společnosti Red Bull, kteří přišli v minulých letech o život při extrémních sportech. Salto dozadu se sněžným skútem vážícím 200 kg. Base-skok z budovy vysoké 88 metrů, megaskok s motokrosovým strojem – všichni extrémní sportovci zemřeli při výkonech, které měly posunout hranice možného. Pro cca. 500 atletů, kteří mají se společností Red Bull smlouvu, a při tisících kaskadérských výkonech, jež každý rok pro svého sponzora předvádějí, jsou smrtelné úrazy jako tyto výjimkou – a přece současně logickým důsledkem. Navíc připadají na každého mrtvého profesionála desítky bezejmenných extrémních sportovců, kteří přichází o život při napodobování hrdinských kousků. „Pokud jsou extrémy produkovány sériově, anarchie se stává banalitou. „Překonávání hranic možného je již téměř normalitou“, komentuje sportovní vědec Karl-Heinrich Bette. „Přečnívat nad ostatními ještě i ve skupině extrémních znamená, podstoupit, co ještě nikdo jiný nedokázal.“ To je jasné i profesionálům: Kdo nepřichází se stále novými TOP-značkami, upadá rychle v zapomnění. Triviální rovnice zní: Čím extrémnější show, čím vyšší riziko, tím lukrativnější zakázka. Záběry mrtvého otce rodiny nebo umírajícího 14letého hochy se do videoklipů značek extrémních sportů nehodí. „Firmy využívají slogan“ Každý se může stát hrdinou, je to ultimativní motto, že výkon může bolet, - ale nikdy nezabije“, komentuje Norbert Bolz, komunikační analytik z Technické Univerzity v Berlíně.

„NĚKTEŘÍ LIDÉ MAJÍ TOUHU PO DOBRODRUŽSTVÍ ZAKÓDOVANOU V GENECH“
Neurolog Russel Poldrack zjistil: Lidé, u kterých se vyskytuje extrémně dlouhá varianta genu DRD-4, jednájí s větším sklonem k riziku a intenzivněji vyhledávají stále nové výzvy.

A tak sice vidáme na videích a ve filmech značky Red Bull a Co. společně se záběry krajiny vyrazujícími dech a krkolomnými kaskadérskými kousky i pády a zlomeniny údů – smrtelné úrazy ale téměř nikdy.

Díky fascinující inscenaci nejsou extrémní sporty jako Basejumping také již dávno pouze okrajovým fenoménem. Aktuálně činí každoroční obrat v této branži více než deset miliard dolarů. Samotná americká firma GoPro, výrobce digitálních outdoorových kamer, které

zaznamenají každý manévr v perfektní HD-kvalitě, zvýšila obrat z roku 2004 do roku 2012 z jednoho na 521 milionů dolarů. Statisíce amatérů usilují prostřednictvím záběrů riskantních kousků pořízených takovými kamerami, stát se příštím hitem YouTube. Mezi nimi jsou například tisíce jen samotných Basejumperů. Zvlášť výrazný je tento trend ve švýcarském Lauterbrunnenském údolí, oblasti, kde přišel o život nejen Eli Thompson. Ze 625 metrů vysoké skalní stěny se každoročně vrhají do hlubin tisíce Proximity-letců a Base-skokanů. Někteří na zakázku sponzora po tisíci. Pro mnohé je to poprvé – zcela bez sponzora. A pro dosud nejméně 37 atletů to byl současně i poslední skok – zemřeli při pokusu, posunout své hranice.

Na vrcholu hory vévodí nad Lauterbrunnenským údolím jako odrazové můstky v plaveckém bazénu hned tři dřevěné latě. Jsou volně přístupné. Po odrazu zbývá extrémnímu sportovci několik vteřin k otevření padáku nebo rozprostření wingsuitu, tedy oděvu s křídly, a vyrazit nad vrcholy skal. Díky proudění vzduchu vytváří kombinézy zvuk připomínající vzdálené tryskové letadlo.

Svět zázraků 33 11/13

Tento tón znají v údolí snad všichni – stejně jako tupé plesknutí, když na zem dopadne tělo skokana po nezdařeném letu. Ale proč se lidé, kteří za to ani nejsou placeni, vůbec takovému riziku vystavují? Jen proto, aby napodobovali své hrdiny? Nebo je to již mnohokrát popsané bažení po ultimativním adrenalinovém rauši? „Až tak jednoduché to není“, vysvětluje neurolog Russel Poldrack.

JE ČLOVĚK NAPROGRAMOVÁN NA RIZIKO?

„Jedna ze studií skutečně prokázala, že extrémní sportovci vykazují extrémně dlouhou variantu genu DRD-4. Tento tak zvaný dobrodružný gen vzbuzuje dychtivost, vyhledávat stále silnější výzvy“, informuje Poldrack. Navíc je touha po dobrodružství pevně zakotvena v lidském rodokmenu. „Riskantní rozhodnutí mají význam v evoluci“, objasňuje rovněž bioložka Bianca Wittmannová. Na počátku dějin lidstva představovalo riziko zajišťování potravy a jiných životních prostor. Dnes je touha po něčem novém základem technologického pokroku – ale také motivem stále spektakulárnějších výkonů.

„MUSEL BÝT TLAK ZVENKU“

Po smrtelné nehodě při Base-skoku Ueliho Gegenschatze pochybují někteří přátelé extrémního sportovce o okolnostech Ueliho smrti. Například Basejumper Chris McDougall: „Ueli byl velmi opatrný a dobrý skokan. Musel na něj být vyvinut tlak zvenčí.“

I atlet společnosti Red Bull Shane McConkey skutečně pociťuje celý svůj život touhu po něčem novém, zatím nikdy nepoznaném. Američan se snaží uspokojit vášeň sjezdy na lyžích na svazích se sklonem 90°. Když je zvládne, dychtí po dalších výzvách. Při natáčení pro sponzora nakonec skáče na lyžích dvojité salto z 500 metrů vysoké skalní stěny. Plán: Po druhém saltu odhodí 39-letý adrenalista lyže a poletí jako Proximity–letec k zemi. McConkeyemu se ale zbavit lyží nepodaří. Dostane se do vývrtky a narazí do země. Extrémní sportovec je na místě mrtev.

Již pár týdnů je nyní film o tomto atletovi ke koupi v obchodech. Producentem je s ním nepodstatnými náklady společnost Red Bull. Název: „McConkey“. Podtitulek na plakátu zní: „Máš jen jeden život. Žij jej!“

HANNES WELLMANN

@/ <http://tinyurl.com/todeslistebasejumper>

FOTOGRAFIE: Getty Images (3); DDP; Red Bull (2); Peter Gerber; You Tube; PR (3)

ČELNÍ NÁRAZ V RYCHLOSTI 180

Poté, kdy Dwain Weston s přítelem Jebem Corlissem vyskočí ve svých wingsuitech z letadla, řítí se oba rychlostí 180 km/h k mostu Royal Gorge Bridge ve státě Colorado v USA. Plán zní: Corliss most podlétně, Weston nadletí. Druhý jmenovaný ale ztratí kontrolu (fotografie 1 + 2) a do mostu narazí. (3). Jeho roztrášené tělo padá za mostem do propasti (4), krev stříká na padák a oděv Jeba Corlisse, který manévr bez újmy přežije (5).

11/13 34 svět zázraků